

Språkfrågor i urval

En salig röra i Mellanöstern

Det är lätt att tappa bort sig när man ska översätta *Lähi-itä*, *Keski-itä*, *Kaukoitä* och *Etu-Aasia*. Här är ett försök att reda ut de något invecklade namnförhållandena.

Lähi-itä = Mellanöstern, Mellersta Östern, Främre Orienten

Keski-itä = Mellanöstern, Mellersta Östern, Främre Orienten

Etu-Aasia = Mellanöstern, Mellersta Östern, Främre Asien, Främre Orienten

Kaukoitä = Fjärran Östern

Mellanöstern är det vanligaste namnet, *Mellersta Östern* används också, men inte så ofta. *Främre Orienten* och *Främre Asien* verkar vara mera historiska benämningar.

Mellanöstern innefattar länderna på Arabiska halvön samt Turkiet, Syrien, Libanon, Israel, Egypten, Jordanien, Irak och Iran. Ibland inkluderas även Libyen, Sudan, Cypern och Afghanistan. Många vill även räkna de nordafrikanska maghrebstaterna till Mellanöstern. Men då föreslår Nationalencyklopedin att man i stället använder termen *Mellanöstern-Nordafrika*. Det är ändå kanske tydligare att i stället säga *Mellanöstern och Nordafrika*.

Fjärran Östern används numera vanligen i resebyråbranschen och avser både Öst- och Sydostasien.

Och så en kort tillbakablick på hur termerna användes förut:

Mellanöstern var ursprungligen en brittisk ko-

lonialterm (the Middle East). Vid mitten av 1800-talet utgjordes Mellanöstern av Afghanistan, Pakistan och Indien. *Fjärran Östern* användes tidigare främst om Kina, Korea och Japan (the Far East). *Främre Asien*, dvs. *Främre Orienten* (the Near East) innebar i slutet av 1800-talet det territorium som tillhörde det sönderfallande osmanska riket, inklusive delar av Balkanhalvön.

Efter första världskriget syftade Främre Asien på den region som framför allt avgränsas av Medelhavet, Svarta havet, Kaspiska havet, Persiska viken, Indiska oceanen och Röda havet. Ibland räknades även Egypten och Sudan till Främre Asien. Sedan andra världskriget har benämningen Främre Orienten och Främre Asien börjat ersättas av Mellanöstern, som utöver de nämnda länderna alltså numera omfattar också Libyen, Tunisien, Algeriet, Marocko, Iran och ofta Afghanistan.

Det här kan kanske förklara varför det i modern svenska finns ett *Fjärran Östern* och ett *Mellanöstern* men inget 'Nära Östern'.

Snuttarbete

FRÅGA: Vad heter *pätkätyö* på svenska? *Pätkätyö* förekommer en del inom exempelvis restaurangbranschen, och innebär att man tar kortare vikariat.

SVAR: *Pätkätyö*, som är en inofficiell beteckning, kan förslagsvis översättas med **snuttarbete**.

Bungyhoppning

FRÅGA: Vad heter *benjihyppy* på svenska?

SVAR: **Bungyhoppning** heter den senaste flugan för alla våghalsar. Att **hoppa bungy** innebär att man fastbunden i en gummilina kastar sig huvudstupa ner från en lyftkran eller något liknande.

Ordet *bungy* (även stavat *bungee*) har vi lånat via engelskan och det betyder ungefär 'elastiskt snöre eller rep'. I Nationalencyklopedins ordbok (NEO) hittar vi uppslagsordet *bungee jumping*. Trots att NEO är ett relativt nytt uppslagsverk förefaller det som om skrivformen *bungee* redan fått ge vika för formen *bungy* i svenskan, även om

båda skrivformerna fortfarande förekommer i engelskan.

Finnarna har förfinskat det engelska ordet och skapat formen *benji*. Observera att *benji* är ett finskt ord som inte skall användas i svenska sammanhang. Ordet *benji* är alltså helt obekant i Sverige. Vi rekommenderar i stället **bungy (bungylina, bungyhopp osv.) och hoppa bungy**. Den tautologiska formen *hoppa bungy-jump* förekommer också rätt ofta framför allt i de sverigesvenska massmedierna.

Uttalet är för det mesta samma som i engelskan, dvs. /**ban(d)ji**/, men svenskt uttal är också fullt möjligt, dvs. /**bungi**/.

Europaparlamentsvalet

FRÅGA: Vad skall man egentligen kalla EU-valet som hålls samtidigt som kommunalvalet i oktober? Och vad kallas de personer som blir invalda?

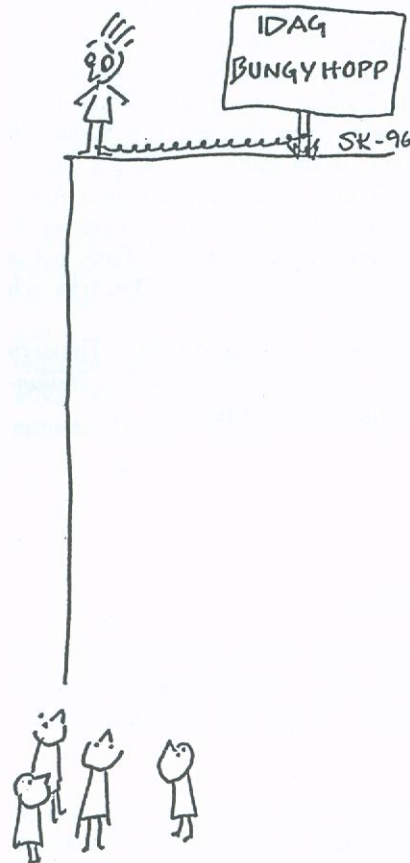
SVAR: Valet har inte något officiellt namn enligt Europaparlamentets arbetsordning. Det mest korrekta är att tala om **Europaparlamentsvalet** eller **val av ledamöter till Europaparlamentet**. Observera att det heter **ledamöter**, inte medlemmar. I mer inofficiella sammanhang kan man tala om **EU-parlamentariker**.

Eftersom Europaparlamentsvalet kan kännas långt och otympligt kan det ibland behövas en kortform. Här rekommenderas **EU-val (EU-parlamentsval, EU-parlamentet)**. Kortformerna förutsätter dock att man tidigare nämnt Europaparlamentet eller att sammanhanget annars är klart.

Förkortningen *euro-* bör inte användas i det här sammanhanget eftersom den lätt kopplas ihop med frågor som har med det monetära att göra. Förkortningen EP i EP-val är olämplig och framför allt obegriplig för de flesta.

Blank röstsedel

En röstsedel är **blank**, inte "tom". Man **röstar blankt** då man lämnar in en blank röstsedel.

Äpple eller äppel?

FRÅGA: Heter det ett äpple eller ett äppel?

SVAR: 'Ett äppel, flera äppel' pro *ett äpple, flera äpplen* är en gammal finlandism. Även i allmänspråket kan *äppel-* användas, men förekommer då bara i vissa sammansättningar.

Sammansättningsformen *äppel-* är egentligen ordstammen *äppl-*. För att underlätta uttalet har ett *e* skjutits in framför *l*-et. Motsvarande former ingår i förleden i orden *visselpipa* (*vissla*) och *sysselsätta* (*syssla*).

Vanligen kan man ha både *äppel-* och *äpple-* som förled (t.ex. *äppelkaka, äpplekaka; äppel-skrott, äppleskrott*). *Äppel-* är dock mycket vanligare än *äpple-*. I vissa sammansättningar an-

vänds endast *äppel-*, t.ex. *äppelblom, äppel-hurtig, äppelkindad, äppelpräktig*. Som andra led i sammansättningar används enbart *-äpple* (*hushållsäpple, adamsäpple, paradissäpple, riks-äpple*).

Korta språkfrågor

- Luomuviljelijä = ekodlare, ekobonde
- Lehdistötiedote = pressmeddelande, pressrelease
- Happosade = surt regn
- Korotettu suojaite = upphöjt övergångsställe
- Mikrotukihenkilö = pc-samordnare, pc-konsulent